

דיון בדילמות מוסריות – כיתות ח' – שיעורי עברית ותרבות ישראל

שיעורי פתיחה:

דילמה מוסרית היא סיטואציה שבה מתנגשים ערכים ומתבקשת הכרעה מוסרית.

ערך הוא אידיאל בתחום האמונה, בתחום המוסר ובתחום ההתנהגות. בני אדם מעצבים לעצמם מערכת מדורגת של ערכים. כדי ליישם ערכים חשובים הם מוכנים לוותר על עקרונות אחרים החשובים בעיניהם לא פחות. יושר, למשל, הוא ערך. אדם ישר יתנהג ביושר גם אם לשם כך הוא יאלץ לוותר על הצלחה. צדקה היא ערך. למען מתן צדקה אדם מוכן לוותר על כספו.

הנחת התשתית לדיון בכיתה

מהו דיון?

לשם מה נחוץ ?

מהם כללי הדיון?

מה נדרש מהמשתתפים בדיון?

כיצד נעריך דיון? הצגת המחווה להערכת דיון

עשר מידות הסובלנות וחתימה על אמנה לשמירה על חופש הדעה.

שלב א'

הצגת סיפור המקרה:

אלי תלמיד י"ב מוצא עצמו עד למעשה וונדליסטי (אלים ללא מטרה וללא סיבה הגיונית) שביצעו שני התלמידים המוכשרים של השכבה לאופניים של אב הבית, שולם. מכיוון שאלי מודע מבחינה רגשית לאופיו של שולם אב הבית, הוא מחליט לגשת למנהל בית הספר ולספר לו על כך. כתוצאה ממעשה זה הוא מתפרש בעיני התלמידים הללו כמלשין.

שיח במליאה:

בפני איזו דילמה אלי ניצב?

מהם שני הערכים המתנגשים בסיטואציה זו?

ציאת לחוק וכבוד הזולת לעומת ערך מחויבות חברתית / חברות ונאמנות

כתיבת טיעון אישית:

מה דעתכם?

כיצד על אלי היה לפעול? חוו את דעתכם, ובססו אותה על שני נימוקים לפחות.

כל תלמיד נוקט עמדה בכתב ומבסס אותה באמצעות שני נימוקים עיקריים. המורה עוברת בין התלמידים

שלב ב'

דיון קבוצתי

חלוקת הכיתה לקבוצות בנות 5 תלמידים בעלות עמדה משותפת. : ציות לחוק או מחויבות חברתית.

בכל קבוצה ייערך דיון על אודות העמדה בה נקטו חברי הקבוצה.

כל משתתף בקבוצה יביע את עמדתו וינמק בעזרת נימוקיו האישיים, לאחר הצגת הנימוקים השונים תחבר הקבוצה מסמך משותף הממזג את הנימוקים העיקריים שהתקבלו מהעמיתים.

בשלב זה יהיה תצפיתן (נספח מס' 3 - דף תצפית שיתאר את התנהלות הקבוצה מבחינת מבנה ההשתתפות)

בתום השלב הזה לאפשר לתצפיתנים להגיב ולדווח על הפעילות בדיון ועל מבנה ההשתתפות. ניתן לקבל משוב גם מהחברים בכל קבוצה.

חשוב שהמורה תסביר לתלמידים מה מטרתו של חלק זה בדיון.

שלב ג' - בחברותא

עבודה במחברת על קטעי המקורות. מצ"ב דף המקורות ושאלות ההתייחסות.

שלב ד' - דיון בקבוצות מעורבות

שלב ה' - שלב ה"אסיף" והדיון על הדיון

דיון בהנחיית המורה במליאה, איסוף התובנות, הרעיונות וההתלבטויות.

שיח על ה"מה" ועל ה"איך" –

נקודות למשוב